

Huvudman

Värnamo kommun
helena.gustavsson@edu.varnamo.se
kontaktcenter@varnamo.se

Ärendet

Riktad tillsyn av dimensionering och planering av utbildning i gymnasieskola i Värnamo kommun.

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Om ärendet

Skolinspektionen genomför under våren 2026 riktade tillsyner för att kontrollera om verksamheten vid de huvudmän som ingår i tillsynerna uppfyller författningarnas krav att ta hänsyn till ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov vid sitt beslut om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna i gymnasieskolan, såvitt gäller de nationella programmen samt introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. Tillsynen omfattar inte nationella program som är riksrekryterande för vilka Skolverket bestämmer antal platser.

Tillsynen omfattar endast de utbildningar som Värnamo kommun själv anordnar. I samband med tillsynen har det genomförts en intervju med en representant för Värnamo kommun.

Motivering av beslutet

Värnamo kommun har i inskickad dokumentation uppgett att kommunen ingår i ett primärt samverkansavtal för gymnasieutbildning tillsammans med tre andra kommuner i Jönköpings län; Gnosjö, Gislaved och Vaggeryd (nedan förkortad GGVV).

Av inlämnad dokumentationen framgår att Värnamo kommun anordnar åtta yrkesprogram, fyra högskoleförberedande program samt introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion för en grupp elever. Vidare framgår hur många platser som erbjuds på respektive program för läsåren 2024/25, 2025/26 samt hur många platser som erbjuds inför läsåret 2026/27.

Kommunen har uppgett att vid planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan använder Värnamo kommun Skolverkets regionala planeringsunderlag för Jönköpings län. Kommunen bedriver även ett nära samarbete inom samverkansområdet GGVV och regelbundna träffar hålls

där avtal, program, inriktningar samt antal utbildningsplatser ses över. Dialogen sker tidigt under hösten inför första ansökningsomgången i januari nästkommande år.

Av inkomna dokument framgår att Värnamo kommun genom lokala programråd har ett nära samarbete med Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd och Smålands ekonomiska förening, som representerar ett trettiofem företag i kommunen. De samarbetar även med Vård- och omsorgscollege som är en förening som arbetar med utbildning och kompetensutveckling inom vård och omsorg. Vidare uppger kommunen att de strävar efter att balansera elevernas efterfrågan med Skolverkets regionala planeringsunderlag och arbetsmarknadens behov i sitt arbete med planering och dimensionering av utbildningen i gymnasieskolan.

Yrkesprogram

Av Skolverkets regionala planeringsunderlag för Jönköpings län framgår att andelen erbjudna platser bör öka på bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, industritekniska programmet, VVS- och fastighetsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. För försäljnings- och serviceprogrammet bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser bör minska. För barn- och fritidsprogrammet bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser bör behållas på nuvarande nivå.

Värnamo kommun uppger i den inskickade dokumentationen att kommunen bland annat anordnar fordons- och transportprogrammet. På detta program erbjöds 30 platser läsåren 2024/25 och 2025/26. Inför läsåret 2026/27 erbjöds 30 platser.

Av intervjun med representant för kommunen framgår att inom samverkansområde GGVV har det bestämts att fordons- och transportprogrammet anordnas av Värnamo kommun. Vidare framgår av Skolverkets regionala planeringsunderlag för länet att en utökning bör vara 7% av andelen elever som går utbildningen. För Värnamo kommun har det varit en ökning med 9% under läsåret 2024/25 och 8% året efter.

Värnamo kommun uppger vidare att kommunen anordnar bygg- och anläggningsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. På bygg- och anläggningsprogrammet erbjöds 16 platser läsåret 2024/25 och 18 platser läsåret 2025/26. Inför läsåret 2026/27 erbjöds 18 platser.

På vård- och omsorgsprogrammet erbjöds 12 platser inför läsåret 2024/25 och 24 platser läsåret 2025/26. Inför läsåret 2026/27 erbjöds 24 platser.

För bygg- och anläggningsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet anger Värnamo kommun att de har lägre antal platser i förhållande till arbetsmarknadens behov på dessa program. Det är för att få elever söker

sig till programmen och det råder brist på utbildningslokaler inom kommunen. En ytterligare faktor som begränsar utökningen av erbjudna platser inom yrkesprogram är bristen på kvalitativa platser för arbetsplatsförlagt lärande (APL).

Värnamo kommun uppger vidare att de anordnar el- och energiprogrammet, industritekniska programmet samt VVS- och fastighetsprogrammet. På el- och energiprogrammet erbjöds 16 platser läsåren 2024/25 och 2025/26. Inför läsåret 2026/27 erbjöds 16 platser.

För industritekniska programmet erbjöds inga platser läsåret 2024/25, inför läsåret 2025/26 erbjöds 15 platser och inför läsåret 2026/27 erbjöds 16 platser. För VVS- och fastighetsprogrammet erbjöds 5 platser läsåren 2024/25 och 2025/26. Inför läsåret 2026/27 erbjöds 5 platser.

Av inlämnad dokumentation samt av intervjun med representanten för kommunen framgår att industritekniska programmet inte har startats under läsåret 2024/25, eftersom inga behöriga elever sökte sig till utbildningen. Inför läsåret 2025/26 har programmet anordnats som lärlingsutbildning av Värnamo kommun för att öka intresset och antal sökande till programmet. Det läsåret erbjöd kommunen 15 platser eftersom flera behöriga elever sökte sig till utbildningen. För läsåret 2026/27 har kommunen planerat för att erbjuda 16 platser.

Vad gäller VVS- och fastighetsprogrammet uppger kommunens representant att anledningen till att antalet platser hållits på samma nivå är brist på utbildningslokaler och att det är få elever som söker sig till programmet.

Representanten för kommunen uppger att lokalernas kapacitet och elevernas låga intresse för flera yrkesprogram generellt begränsar en utökning av antal erbjudna platser på utbildningarna. För att utöka antal erbjudna platser inom dessa program ska kommunen påbörja en ombyggnation av en del av gymnasieskolan i syfte att utöka utbildningslokalerna. Behovet av APL-platser diskuteras ofta inom programråden, på kommunnivå och med det lokala näringslivet.

Det framgår vidare av inlämnad dokumentation att Värnamo kommun anordnar barn- och fritidsprogrammet, där 14 platser erbjöds läsåret 2024/25, 24 platser läsåret 2025/26 och inför läsåret 2026/27 erbjöds 24 platser. Kommunen anordnar även försäljnings- och serviceprogrammet, där 25 platser erbjöds läsåret 2024/25, 24 platser läsåret 2025/26 och inför läsåret 2026/27 erbjöds 24 platser.

Representanten för kommunen uppger att det är högt söktryck till barn- och fritidsprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet. Programmen försörjer den lokala arbetsmarknaden med efterfrågad kompetens. Enligt statistik är det även flera elever inom kommunen som

etablerar sig inom dessa branscher efter avslutad gymnasieutbildning. Dessa faktorer har enligt kommunen lagts till grund för planeringen av antalet erbjudna platser inom dessa program.

Introduktionsprogram

Det framgår av Skolverkets regionala planeringsunderlag för Jönköpings län att platserna på programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever bör följa bedömningen för respektive nationellt program.

Värnamo kommun uppger i den inskickade dokumentation att kommunen anordnar programinriktat val (IMV) inom barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, fordons- och transportprogrammet, industritekniska programmet och vård- och omsorgsprogrammet.

Yrkesintroduktion (IMY) anordnas inom barn- och fritidsprogrammet, fordons- och transportprogrammet samt inom industritekniska programmet.

Representanten för kommunen uppger att under läsåret 2025/26 fylldes de nationella programmen med behöriga elever, vilket påverkade antal platser inom programinriktat val. Begränsningen av antalet platser på vissa yrkesprogram är fortsatt lokalernas kapacitet och det påverkar även programinriktat val och yrkesintroduktion.

Enligt representanten för kommunen kommer kommunen att erbjuda fler platser för samtliga utbildningar till läsåret 2026/27. Detta med anledning av samarbete med arbetsmarknadens parter och inom samverkansområdet GGVV.

Högskoleförberedande program

Värnamo kommun uppger i den inskickade dokumentationen att kommunen anordnar ekonomiprogrammet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. På ekonomiprogrammet erbjöds 60 platser läsåret 2024/25. Inför läsåret 2025/26 erbjöds 90 platser och inför läsåret 2026/27 erbjöds 90 platser.

På naturvetenskapsprogrammet erbjöd Värnamo kommun 38 platser läsåret 2024/25. För läsåren 2025/26 och 2026/27 är antal erbjudna platser 60.

På samhällsvetenskapsprogrammet erbjöds 45 platser läsåret 2024/25. För läsåren 2025/26 och 2026/27 är antal erbjudna platser 60.

På teknikprogrammet erbjöds 45 platser under läsåret 2024/25. För läsåren 2025/26 och 2026/27 är antalet platser 30.

Av Skolverkets regionala planeringsunderlag för Jönköpings län framgår att andelen erbjudna platser på ekonomiprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet bör minska. För naturvetenskapsprogrammet anser Skolverket att andelen erbjudna platser ska överensstämma bättre med andelen förstahandssökande, även om elever på detta program fortsätter i högre grad till högskolan. För teknikprogrammet bör andelen erbjudna platser behållas på nuvarande nivå enligt Skolverket.

Gällande ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet uppger representanten för kommunen att anledningen till att de har ökat andel erbjudna platser på dessa program var att fler elever sökte sig till programmen under läsåret 2025/26. Värnamo kommun gjorde bedömningen att det skulle påverka elevernas motivation negativt om de ges en annan utbildning än den de sökt. Att det finns elever som enbart söker högskoleförberedande program påverkar avvägningen mellan planeringsunderlaget och elevernas önskemål. Kommunen uppger att det fortsatt finns en strävan att balansera elevernas efterfrågan med Skolverkets regionala planeringsunderlag och arbetsmarknadens behov. Vad gäller samhällsvetenskapsprogrammet uppger de också att de har startat en ny inriktning som tidigare saknades inom samverkansområdet (GGVV).

Därtill uppger representanten för kommunen att en del elever väljer just utbildningar i Värnamo kommun för att undvika långa resor till andra kommuner för andra utbildningar. I dimensioneringsarbete för GGVV är det ett problem att det inte finns tillräckligt med länstrafik, berättar representanten.

Representanten för kommunen uppger under intervjun att till naturvetenskapsprogrammet har kommunen under läsåret 2024/25 tagit in fler elever än vad som anges i Skolverkets planeringsunderlag för länet. Av Skolverkets planeringsunderlag för Jönköpings län framgår att under läsåret 2025/26 har Värnamo kommun tagit in 3% mindre elever på naturvetenskapsprogrammet än vad planeringsunderlaget visar, berättar representant för kommunen. Kommunen gör dock bedömningen att det behövs fler elever som går programmet eftersom behovet av kompetensen på arbetsmarknaden är stort i området. Detsamma gäller för teknikprogrammet. Det planerade antalet platser på naturprogrammet tror kommunens representant dock inte kommer att fyllas.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 2 a § skollagen ska varje kommun samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt

samverkansavtal). Även samverkan som sker på annan liknande grund anses som primärt samverkansavtal. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på samverkan med minst två kommuner med hänsyn till kommunernas geografiska placering. Sådana föreskrifter får ange vad som ska gälla i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning för kommuner som omfattas av undantaget.

Av 2 kap 2 b § skollagen framgår att det primära samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Bestämmelser om vilka utbildningar samverkansavtalet ska omfatta finns i 15 kap. 30 a § första stycket.

Av 15 kap. 30 a § skollagen framgår att ett primärt samverkansavtal enligt 2 kap. 2 b § ska omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. En kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Av 15 kap. 30 b § skollagen framgår att när en kommun bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den ta hänsyn till ungdomarnas efterfrågan, och arbetsmarknadens behov. Kravet på att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov gäller endast de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

Av 16 kap. 42 § skollagen framgår att hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar. Vid bedömningen av om ett allsidigt urval erbjuds får kommunen även ta hänsyn till utbildningar som erbjuds av enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen eller i en annan kommun inom ett primärt samverkansområde som kommunen ingår i.

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att Värnamo kommun har tagit hänsyn både till ungdomars efterfrågan och till arbetsmarknadens behov när de har bestämt vilka utbildningar som ska anordnas och antalet platser på dessa utbildningar. Värnamo kommun har beaktat både Skolverkets regionala planeringsunderlag för Jönköpings län, elevers efterfrågan i form av sammanställande av data över gymnasieval samt haft dialog med lokala branschorganisationer och kommuner med vilka de har ett samverkansavtal. Av utredningen framgår även att kommunen beaktat förutsättningarna att bedriva utbildningarna, bland annat när det gäller lokalkapacitet och tillgång till arbetsplatsförlagt lärande, samt på ett objektivt och sakligt sätt vägt samman dessa omständigheter i sina beslut.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer således inte att Värnamo kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller att ta hänsyn till ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan. Därför ska ärendet avslutas.

X Alice Odéen

Beslutsfattare
Signerat av: Alice Odéen

X Ahmed Tahiri

Föredragande
Signerat av: Ahmed Tahiri